

Новыя выданні па БМЗ

І. Каліта, А. Садоўская,
Н. Старавойтава,
*Фразеалагічны мінімум беларускай
мовы: задачы
і перспектывы,*
пад аг. рэд. І. Каліты,
Л. Яўдошынай, Р. Калеты,
Ústí nad Labem 2021.

Напрыканцы 2021 года ў Чэхіі выйшла калектыўная манаграфія *Фразеалагічны мінімум беларускай мовы: задачы і перспектывы* (на беларускай мове). Міжнародны аўтарскі калектыў складаецца з выпускніц філалагічнага факультэта БДУ: Іна Каліта (Чэхія, г. Успі над Лабэм, Універсітэт імя Яна Эвангелісты Пуркінэ), Анжаліка Садоўская (Беларусь, Мінск, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт), Надзея Старавойтава (Беларусь, Мінск, Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт).

Манаграфія выдадзена пры падтрымцы чэшскага ўніверсітэта імя Я. Э. Пуркінэ. У межах гранта “Кампаратыўныя аспекты славянскай фразеалогіі” ў 2020 г. выйшла манаграфія І. Каліты “Актуальныя пытанні сучаснай славянскай фразеалогіі” (Чебоксары: ИД «Среда», 136 с. DOI 10.31483/a-10247) і ў 2021 г. – кніга, якая з’яўляецца плёнам шматгадовай працы названых аўтарак. Першая – віншавальная старонка кнігі дае кароткую гісторыю абедвюх навучальных устаноў па-беларуску і па-чэшску і адрасуе віншаванні ўніверсітэтам-юбілярам. 2021 год – знамянальная дата ў гісторыі ВНУ, якія маюць дачыненне да выхаду названай кнігі: Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт адзначае 100-гадовы юбілей, універсітэт імя Я. Э. Пуркінэ – 30-гадовы юбілей.

Манаграфія абгрунтоўвае ідэю неабходнасці стварэння фразеалагічнага мінімуму беларускай мовы. Аўтарскі калектыў паказвае літаратурныя і дыялектныя фразеалагізмы, прапануе метады і формы працы з фразеалогіяй, падае прыклады заданняў. І частка І. Каліты прысвечана абгрунтаванню неабходнасці стварэння фразеалагічнага мінімуму беларускай мовы і падае кароткую гісторыю беларускай мовы ў новай ролі – як замежнай (БМЗ), геаграфічную карту яе распаўсюджвання ў свеце. II частка А. Садоўскай акрэслівае акцэнтны этналінгвістычнага і лінгвакультуралагічнага даследавання нацыянальна-культурна маркіраваных фразеалагізмаў і спосабы адлюстравання этнакультуры ў іх семантыцы і кампанентным складзе. III частка Н. Старавойтавай знаёміць з філалагічнымі эсэ як сродкам

навучання і ўтрымлівае каштоўны Банк аўтарскіх філалагічных эсэ. Актуальнасць абранай аўтарскім калектывам тэмы абумоўлена агульнай цікавасцю сучаснікаў да авалодання замежнымі мовамі, з аднаго боку, і патрэбай няспынай мадэрнізацыі моўнай адукацыі, з другога боку. Надзённасць распрацоўкі дадзенай тэмы ўзмацняецца і нераспрацаванасцю пытання фразеалагічнага мінімуму ў беларускай лінгвістыцы, што стрымлівае інавацыю навукова-метадычных падыходаў да вывучэння мовы як роднай і як замежнай. Аўтаркі разглядаюць шэраг важных пытанняў, аб'яднаных агульнай ідэяй распрацоўкі канцэптуальных асноў і шляхоў фарміравання фразеалагічнага мінімуму беларускай мовы. Кнігу можна разглядаць і як прапанову для далейшага маштабнага міжнароднага супрацоўніцтва. Пастаўленая ў манаграфіі задача стварэння фразеалагічнага

мінімуму беларускай мовы звернута як да беларускіх настаўнікаў, лінгвістаў і выкладчыкаў беларускай мовы як замежнай у самой Беларусі, так і да беларусістаў, якія выкладаюць беларускую мову за межамі Беларусі.

Кніга даступная ў электронным рэпазіторыі ўніверсітэта імя Яна Эвангелісты Пуркіна.

https://arl.ujep.cz/arl-ujep/cs/detail-ujep_us_cat-0295775-Frazealagicky-mini-mum-belaruskaj-movy-zadacy-i-perspektyvy/?disprec=5&iset=1

Іна Каліта

Усці над Лабэм (Чэхія)

e-mail: inna.kalita@ujep.cz

DOI: 10.32612/um.bmz.2021.5.pp.47-48

К.С. Півавар, Г.А. Арцямёнак,
“Традыцыйная культура
і побыт беларусаў”,
Мінск 2021

У выдавецтве “Беларуская энцыклапедыя” выйшла кніга пад назвай “Традыцыйная культура і побыт беларусаў”, аўтарамі якой з’яўляюцца дацэнт кафедры беларускага мовазнаўства Кацярына Сяргееўна Півавар і светлай памяці былы загадчык кафедры Геннадзь Антонавіч Арцямёнак.

Выданне выйшла ў серыі “Вялікая энцыклапедыя маленькага прафесара” і адрасавана чытачам малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту, аднак будзе цікавым і карысным чы-

тачам усіх узростаў. У слоўнік уключаны тэмы адзінкі мовы, якія валодаюць культурным фонам, г. зн. некаторым наборам дадатковых звестак і асацыяцый, звязаных з нацыянальнай гісторыяй і культурай.

Кніга – вынік глыбокага аналізу ўсходнеславянскіх лінгвакраіназнаўчых і лінгвакультуралагічных слоўнікаў, а таксама збору матэрыялу на беларускай глебе – лінгвістычных, гістарычных, этнаграфічных, энцыклапедычных крыніц, публіцыстычных і мастацкіх твораў. Структура слоўніка прадстаўлена прадмовай, у якой даецца азначэнне лінгвістычных тэрмінаў – лінгвакультурамы і лінгвакраіназнаўчай лексікі – і наступнымі раздзеламі: “Традыцыйны побыт беларусаў”, “Свет беларускай прыроды”, “Матчына мова”, “Святочныя традыцыі беларусаў”. Усяго прапанавана больш за 120 слоўнікавых артыкулаў.

Ідэя вывучаць мову ў кантэксце культуры, жыцця народа не новая і вельмі распаўсюджаная, што выклікала выхад цэлага шэрагу лінгвакраіназнаўчых і лінгвакультуралагічных слоўнікаў (“Россия. Большой лингвострановедческий словарь” (Масква, 2007), “Русское культурное пространство” (Масква, 2004), “Україна в словах: мовоукраїнознавчий словник-довідник” (Кіеў, 2004) у Расіі, Украі-

VARIA

не; “Слоўніка культурнай пісьменнасці” Э.Д. Хірша у ЗША і г.д. Безумоўна, і беларусам неабходна мець падобныя лексікаграфічныя выданні.

Трэба адзначыць, што ва ўсходнеславянскім мовазнаўстве выдадзены шэраг лінгвакраізнаўчых слоўнікаў-даведнікаў, прысвечаных мове і культуры розных краін (напр., “Россия. Большой лингвострановедческий словарь”, Масква 2007, “Русское культурное пространство”, Масква 2004, “Україна в словах: мовоукраїнознавчый словник-довідник”, Кіеў 2004). Таму стварэнне ґрунтоўнага слоўніка на беларускай глебе – запаўненне лакуны ў беларускай лінгвістыцы. Не выклікае сумнення важнасць выдання прадстаўленага

слоўніка для мовазнаўства, беларусазнаўства, лінгвадыдактыкі, міжкультурнай камунікацыі. Дадзеныя слоўніка могуць быць выкарыстаны пры наладжванні кантактаў замежных грамадзян з беларускай дзяржавай у сферы турызму, бізнесу, адукацыі, пры вывучэнні беларускай мовы і культуры жыхарамі Беларусі і іншых краін.

Кацярына Півавар

Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Г.М. Маішэрава (Беларусь)

e-mail: mrs.pivavar@gmail.com

DOI: 10.32612/um.bmz.2021.5.pp.48-49

Беларуская мова як замежная.

Уводны курс для

кітайскіх навучэнцаў =
白俄 罗斯语入门教程 /

Г. М. Валочка, Фу Мэйянь,

Юань Хаа. – Мінск :

Вышэйшая школа,

2020. – 94 с.

Вучэбны дапаможнік прызначаны для кітайскіх студэнтаў, якія вывучаюць беларускую мову як замежную і ў пэўнай ступені валодаюць рускай мовай. Уводны курс разлічаны на 34 гадзіны і ўключае 11 заняткаў, кожныя з якіх дазваляюць працаваць над фанетыкай (гукамі і інтанацыяй), лексікай і граматыкай (марфалогіяй і сінтаксісам), маўленчым этыкетам.

Паралельна з авалоданнем фанетычнымі навыкамі навучэнцы маюць магчымасць пазнаёміцца з пэўнымі лексічнымі і граматычнымі асаблівасцямі беларускай мовы, навучыцца не толькі слухаць, чытаць і паўтараць, але і адказваць на пытанні, удзельнічаць у дыялогах, ствараць выказванні ў адпаведнасці з рознымі камунікатыўнымі сітуацыямі (прывітанне, развітанне, падзяка, прабачэнне).

Уводны курс з’яўляецца прапедэўтычным (выступае асновай для далейшага навучання беларускай мове) і інтэґраваным. З аднаго боку, ён фанетыка-лексіка-граматычны (аднак асноўнае месца належыць фанетыцы, бо ад яе залежыць уключэнне ў адукацыйны працэс пэўнай лексікі і граматычных катэгорый); з другога – камунікатыўна накіраваны, а гэта азначае, што навучэнцы ўвесь час павінны быць уключаны ў вусную (аўдзіраванне, гаварэнне) і пісьмовую (чытанне, пісьмо) камунікацыю. Пры гэтым вялікае значэнне надаецца працы з маўленчымі ўзорамі (мадэль сцвярдзальных і адмоўных сказаў, апавядальных сказаў, пытальных сказаў з пыталым словам і без яго, са злучнікамі а) і пэўнымі інтанацыйнымі канструкцыямі (4 тыпы інтанацыйных канструкцый), засваенне якіх дае магчымасць уступаць у працэс маўленчых зносін ужо з першых заняткаў.

На электронным дадатку (праз QR-коды) змешчаны матэрыял для выпрацоўкі слыха-вы-

маўленчых навыкаў, што будзе спрыяць больш эфектыўнай працы не толькі на вучэбных занятках, але і самастойна.

Ганна Валочка

Нацыянальны інстытут адукацыі
(Беларусь)

Да 5-годдзя часопіса Беларуска- ская мова як замежная

У 2021 г. часопіс «Беларуская мова як замежная» адзначае юбілей 5-годдзя. Ідэя стварыць часопіс узнікла яшчэ ў 2015 годзе, падчас працы VI Міжнароднага кангрэса беларусістаў у траўні 2015 года ў Мінску. У праграме Кангрэса была адна з самых вялікіх секцыяў «Беларуская мова як замежная», пасяджэнне якой праходзіла ў кабінёце праф. Аляксандра Лукашанца (тагачаснага дырэктара Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа). У секцыі ўдзельнічалі прадстаўнікі розных навуковых асяродкаў Беларусі, Польшчы і Японіі. Першы нумар быў надрукаваны ў Майстэрні беларусістычнай глотыдактыкі Кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта пры падтрымцы даследчыкаў з розных замежных і беларускіх навуковых цэнтраў, у тым ліку з Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Дата першага выпуску (2017 год) не была выпадкова, а вельмі сімвалічная – 500-годдзе беларускага кнігадрукавання, звязанае з кніжна-выдавецкай спадчынай беларускага асветніка Францыска Скарыны, які ў друкарні, заснаванай у Празе выдаў у 1517 годзе Псалтыр – першую друкаваную беларускую кнігу. Менавіта таму ў часопісе друкуюцца матэрыялы не толькі пра беларускую мову, але таксама пра беларускую літаратуру, культуру, а значыць – пра усё, што будзе цікава не толькі выкладчыкам беларускай мовы, але таксама і замежнікам, якія вывучаюць беларускую мову і хочуць яшчэ больш даведацца пра Беларусь. Тэксты паказваюць Беларусь (яе мову, культуру, літаратуру) вачыма

Цяньюцзінскі ўніверсітэт замежных моў (Кітай)

e-mail: h.valochka@mail.ru

DOI: 10.32612/um.bmz.2021.5.pp.49-50

замежных гасцей і для замежных гасцей. Наш часопіс – гэта таксама навуковая прастора для даследчыкаў, якія хочуць абменьвацца думкамі і дзяліцца сваімі ідэямі ды досведам. Мэта часопіса – спрыяць пастаяннаму развіццю не толькі даследчыкаў, але таксама самой галіны навукі, якой з’яўляецца беларусістычная глотыдактыка. За 5 гадоў было надрукавана 41 артыкул, 7 паведамленняў пра новыя выданні па БМЗ і 4 рэцэнзіі. Далей прэзентуем спіс артыкулаў, надрукаваных у 5 нумарах часопіса.

НУМАР 1/2017

Радаслаў Калета, Часопіс «Беларуская мова як замежная» у даследаваннях беларусістычнай глотыдактыкі. *Arnold Mcmillin*, What the British Think about Belarusian Language and Literature. *Вольга Барысенка*, Вучэбна-метадычныя дапаможнікі па беларускай мове як замежнай. Дыхранічны аспект. *Агата Ракава*, Электронны навучальны курс па беларускай мове як замежнай. *Аксана Семянкевіч*, Выкладанне беларускай мовы як замежнай у Мінскім дзяржаўным лінгвістычным ўніверсітэце. *Лідзія Сямешка*, Міжнародная летняя школа беларусістыкі: з гісторыі правядзення. *Надзея Старавойтава*, Арганізацыя курсаў беларускай мовы як замежнай у Беларуска-Гродзенскім дзяржаўным эканамічным ўніверсітэце. *Кацярына Канчужская*, Гродзень, Gardinas, Гародня, Grodno, Гродна...

НУМАР 2/2018

Ларыса Гедзімін, Да 100-годдзя “Граматыкі беларускай мовы” Браніслава Тарашкевіча. *Лідзія Сямешка*, Міжнародная летняя школа беларусістыкі: мэты і матывы вивучэння беларускай мовы. *Ларыса Кныш*, Праца з лексікай: адбор, спосабы ўвядзення і семантызацыі (пры навучанні беларускай мове як замежнай). *Надзея Старавойтава*, Выкарыстанне інтэрнэт-рэсурсаў у выкладанні беларускай мовы як замеж-